

TASTE OF

LIMMUD

הִישָׁן יִתְחַדֵּשׁ וְהַחֲדָשׁ יִתְקַדֵּשׁ

...hajasjan jitchadesj wehechadasj jtkadeesj...

...wat oud is wordt vernieuwd en wat nieuw is wordt geheiligd...

Rav Kook, de eerste opperrabbin van Israel

Igrot Haraya, Iggeret 164

Sjabbat 6 november / 29 chesjwan 5771

Sidra Toldot, Beresjiet [Genesis] 25:19-28:9

Tanach blz. 48-55

Haftara Machar Chodèsj: I Sjemoeël 20:18-42

Tanach blz. 583-585

Vertaling: Nico Vissel

Voor het Engelse origineel zie

www.limmud.org/publications/tasteoflimmud/5770/Toldot

TOLDOT

Jaäkov en Esav maakten bij hun geboorte al ruzie en zij worden in deze sidra beschreven als zeer verschillende mensen. Er is de bekende geschiedenis van Esav, die zijn eerstgeboorterecht verkoopt en van Jitschak, die wordt misleid door zijn andere zoon, Jaäkov (met een beetje hulp van zijn moeder Rivka) om zijn vaderlijke zegen te krijgen.

Toldot – David Jacobi

David Jacobi is een Limmudnik van het eerste uur. Hij werkt als Verontreinigingsinspecteur bij de Engelse Environment Agency en heeft veel contact met het Ministerie van Milieu in Israel.

Toen ik ging schrijven over sidra Toldot, dat gaat over de broers Jaäkov en Esav, leek het me juist te gaan samenwerken met mijn iets oudere broer Richard Jacobi, de rabbin van Woodford Liberal Synagogue. In Toldot hebben we wat verhalen over hoe broers niet met elkaar horen om te gaan. We lezen dat de tweeling Jaäkov en Esav al vochten in de baarmoeder van Rivka waarbij ze haar problemen bezorgden die haar ertoe bracht de existentiële vraag te stellen: "Als het zo moet gaan, waarom leef ik dan nog?" (Ber. 25:22). En dat was nog maar een voorproefje van de strijd die zou volgen na de geboorte!

Broers en zusters kunnen het soms goed met elkaar vinden en soms wat minder. Maar mijn broer en ik hebben hetzelfde soort verdriet gedeeld, dat in Beresjiet genoemd wordt - veel opmerkingen die de reputatie van de een beschadigen en die van de ander verheffen. Toldot weidt daarover uit. Jaäkov haalt Esav over om zijn eerstgeboorterecht te verkopen voor een bord linzen en bedriegt zijn vader naderhand om hem de zegen te geven, die Esav toekwam. Desondanks wordt Esav beschreven als de kwade pier en dat lijkt oneerlijk en onrechtvaardig. Esav vertegenwoordigt in de latere joodse traditie de vijanden waar de afstammelingen van Jaäkov zich tegen moeten weren en geslachtenlang durende conflicten spruiten voort uit de twee broers, die zo verschillend zijn als water en vuur.

In de aanloop naar Kopenhagen (*de in 2009 gehouden grote Milieuconferentie*) hoorden we

over toezeggingen van de politiek. En daar duikt de politiek van broers en zusters weer op. Aan wie wordt gevraagd zijn eerstgeboorterecht te verkopen? Wie heeft het bord linzen en houdt het voor zichzelf als hij niet de juiste toezeggingen krijgt? Het is naar zakendoen, proberen het milieu te verbeteren en de fouten van vroegere generaties te herstellen en ze juist niet te herhalen.

In een vertelling, verder op in Toldot, kunnen we zien hoe de ene generatie de fouten van de vorige soms herhaalt. Daar stelt Jitschak zijn vrouw voor als zijn zuster, naar het voorbeeld van zijn vader Awraham.

Ellen Frankel heeft in haar boek *De vijf boeken van Mirjam (The Five Books of Miriam)* commentaar gegeven op Toldot (en een recept voor linzensoep). Ze bespreekt de symboliek van de linzen zó:

De rabbijnen zeiden ook: Omdat de linze dicht bij de grond groeit, is het een symbool van bescheidenheid. Het gezegde luidt: "Zo nederig als een linze". Treurenden eten linze, omdat "de linze geen mond heeft" en rouwenden mogen hun mond niet opendoen om tegen de dood te protesteren.

Misschien moeten broers zoals Jaäkov en Esav of mijn broer Richard en ikzelf dit bedenken bij onze dagelijkse omgang. En het zou goed zijn als de vertegenwoordigers in Kopenhagen een bord linzensoep voor zich krijgen met de boodschap dat ze meer moeten luisteren en minder moeten spreken. Tenslotte kan het zijn, dat we de dood van de planeet tegemoet zien, als we niet allen ons gedrag veranderen.

Een andere invalshoek – Juliet Simmons

Juliet Simmons is Creatief Directeur voor de JCC (Jewish Community Center) in Londen.

Martin Buber zegt: "Hoe ouder we worden, hoe meer we ertoe neigen dankbaar te zijn, zeker in de richting van de hemel. Veel meer dan eerder hebben we het gevoel, dat we het leven om niet hebben gekregen en dat we ieder goed uur begroeten... als een onverwacht geschenk.

Maar ook voelen we telkens weer de drang onze broeders en zusters te bedanken, ook als ze niets speciaals voor ons hebben gedaan. Waarvoor bedank ik je dan? Ik bedank je voor een echte ontmoeting, als we elkaar tegenkomen. Ik bedank je ervoor dat je je ogen hebt geopend en me niet voor iemand anders hebt gehouden; en ik bedank je ervoor dat je je oren hebt geopend en aandachtig geluisterd hebt naar wat ik je vertelde. En ja, ik bedank je ervoor dat je je hart –zo stevig gesloten– hebt geopend toen ik het aansprak."

In Toldot wordt verhaald over Jitschak, Rivka en hun tweeling, die vanuit de moederschoot al voorbestemd waren elkaars rivalen te zijn. De sidra eindigt met de woorden van Jitschak, vóór hij Esav gaat zegenen: "ik ben al oud en weet niet hoe spoedig ik zal sterven." (27:2) Maar Jaäkov neemt de plaats van Esav in voor de zegening.

In onze jeugd kunnen we ons moeilijk voorstellen hoe het is om oud te zijn. De gedachte aan het ouder worden vervult ons met angst en beven. Maar als we metterdaad oud worden en tevreden ermee zijn dat we hebben ervaren dat iedere fase van het leven goed is, en zonder te eisen dat de tijd voor ons stil zou komen te staan, dan hebben we het goed gedaan.